

Pensioenleeftijd naar 68 jaar in 2018

De pensioenregelingen in Nederland blijven in beweging. Kortgeleden is vastgelegd in de wet dat de fiscale pensioenleeftijd op 1 januari 2018 naar 68 jaar gaat.

Hiermee heeft de overheid bepaald wat de maximale pensioenopbouw mag zijn bij een pensioenleeftijd van 68 jaar. Pensioenfonds zijn overigens niet verplicht om een pensioenleeftijd van 68 jaar in te voeren. De pensioenleeftijd mag bijvoorbeeld 67 jaar blijven. Het percentage waarmee deelnemers pensioen opbouwen wordt dan bijgesteld naar beneden, om binnen de fiscale kaders te blijven.

Het is aan de sociale partners van Honeywell om in de loop van dit jaar een pensioenregeling af te spreken die binnen die wettelijke voorwaarden past. Het pensioenfonds wacht de uitkomsten van dat overleg af. Daarna toetst het fonds of het de afgesproken pensioenregeling vanaf 2018 kan uitvoeren.

Spelregels bij samenwonen

Huisje, boompje, beestje. Het begint meestal met samenwonen of trouwen. Na ellenlange discussies over het dubbele bestek, de bank en wat er aan de muur moet, is het tijd om de zakelijke kant op een rij te zetten. Niets is minder romantisch dan dat, maar het moet gebeuren.

Lees verder op pagina 2 ►

Frans van den Oetelaar,
voorzitter Pensioenfonds Honeywell

‘Altijd op zoek naar interessante aanvullende beleggingsproducten’

Met een beleidsdekkingsgraad van 109,1% staat Pensioenfonds Honeywell er redelijk goed voor, zeker in vergelijking met veel andere fondsen. Toch is tevreden achterover leunen er zeker niet bij, volgens voorzitter Frans van den Oetelaar. ‘We blijven op zoek naar mogelijkheden om onze financiële positie te verbeteren.’

Lees verder op pagina 3 ►

Verkort jaarverslag 2016

Benieuwd naar de hoogtepunten rond uw pensioenfonds in het afgelopen jaar?

Op www.honeywellpensioen.nl/downloads vindt u een verkorte versie van het jaarverslag. Wilt u een gedetailleerd verslag lezen, dan staat de volledige versie van het jaarverslag ook op de website.

Nullen en enen

Digitalisering: informatie omzetten in digitale vorm (nullen en enen). Bijna iedereen is er volop mee bezig. Als pensioenfondsen gaan we hier natuurlijk in mee. Zo hebben we bijvoorbeeld onze website en de digitale nieuwsbrief. Hoe digitaal bent u?

Communicatie steeds vaker digitaal...

In het najaar deden wij onderzoek naar communicatie. Uit de resultaten bleek dat het favoriete communicatiemiddel voor informatie over pensioen, zowel voor gepensioneerden als voor actieve deelnemers...tromgeroffel... de brief per post is! Tegelijkertijd geeft acht op de tien deelnemers aan ook open te staan voor digitale communicatie. Deze manier van communiceren heeft als voordeel dat het goedkoper en sneller is dan 'papieren' post. Bovendien staat dan al uw pensioenpost altijd overzichtelijk bij elkaar, in één digitale map. Daarom zullen we in de toekomst steeds vaker digitaal met u communiceren.

Waarom?

Misschien denkt u: 'Waarom? Waarom meer digitaal?' Niet alleen omdat er voordelen zitten aan digitale communicatie. Maar ook omdat we moeten. We zitten midden in een digitale revolutie. Door sommigen ook wel de 'derde industriële revolutie' genoemd. Het gebruik van digitale technieken is allang niet meer uniek, maar de snelheid waarmee de ontwikkelingen worden toegepast wel.

Het gaat echt razendsnel

Misschien kunt u zich nog wel de eerste mobiele telefoons herinneren. In 1973 kwam de eerste. Met een gewicht van bijna een kilo en alleen maar weggelegd voor James Bond. Nu heeft 80% van de Nederlanders een mobiele telefoon. De digitale ontwikkelingen zitten in

vrijwel alle industrieën, sectoren en branches: apparaten worden slim, we maken gebruik van 'cloud-technologie' en 'Big data'. Digitalisering is overal. U heeft vast een tablet en smartphone. Misschien zelfs een 'smartwatch'. We betalen digitaal en laten het gras maaien door een robot. We daten en doen onze boodschappen online. Er bestaan zelfs al pacemakers met internetverbinding. Onze kinderen kunnen zich een leven zonder digitale apparaten niet voorstellen.

Blijf op de hoogte!

Laat uw e-mailadres achter op de website. Ga naar www.honeywellpensioen.nl/mijn-pensioen bij 'Mijn profiel'. Wij houden u in ieder geval twee keer per jaar op de hoogte van het laatste pensioennieuws!

Digi-weetjes

- Vrijwel alle Nederlandse huishoudens, bijna 96%, beschikt over een razendsnelle internetverbinding.
- Twee op de tien 75-plussers zit dagelijks op het internet.
- De website van Pensioenfonds Honeywell is in 2016 ruim 3.800 keer bekeken.
- Elke dag worden wereldwijd 294 miljard e-mails verstuurd.
- 65% van de Nederlanders (13 jaar en ouder) is in het bezit van een tablet.
- 19% van de getrouwde stellen heeft elkaar online leren kennen. Vooral voor ouderen en gescheiden mensen loopt de zoektocht vaak via internet.

Spelregels bij samenwonen

Huisje, boompje, beestje. Het begint meestal met samenwonen of trouwen. Na ellenlange discussies over het dubbele bestek, de bank en wat er aan de muur moet, is het tijd om de zakelijke kant op een rij te zetten. Niets is minder romantisch dan dat, maar het moet gebeuren.

Neemt u een gezamenlijke rekening of is het ieder voor zich? Maar hoe verdeelt u dan de kosten voor de boodschappen en de huur? Wel of geen samenlevingscontract? En wist u dat samenwonen ook gevolgen kan hebben voor uw pensioen? Heeft u het geregeld? Natuurlijk is de kans dat u overlijdt groter

naarmate u ouder wordt. Maar ook als u jong bent, kan u of uw partner worden geconfronteerd met het overlijden van een van beide. Vaak werkt u allebei en hebt u dus ook beide een inkomen. En toch, als een van beide inkomens wegvalt, kan dat tot financiële problemen leiden.

Partner- en wezenpensioen bij Honeywell

Daarom is het goed om te weten dat Pensioenfonds Honeywell een partnerpensioen heeft geregeld. Komt u als deelnemer van Pensioenfonds Honeywell te overlijden, dan krijgt uw partner iedere maand een partnerpensioen. Niet alleen als u getrouwd bent, maar ook als u samenwoont.

Maar, er gelden een paar spelregels voor partnerpensioen:

- Gaat u trouwen? Dan hoeft u niets te doen. Wij krijgen hiervan automatisch bericht van de gemeente. Dat gebeurt ook in het geval van een geregistreerd partnerschap.
- Gaat u ongehuwd samenwonen? Leg de samenleving dan vast in een notariële akte. Hierin moet ook staan dat de partner degene is voor wie het partnerpensioen is.
- Gaat u trouwen of samenwonen na uw pensioendatum? Dan is er geen partnerpensioen voor uw partner geregeld.

Moet u iets doen?

Bouwt u nog pensioen op bij Pensioenfonds Honeywell? En wilt u precies weten hoeveel uw partner krijgt? Bekijk dan de planner op onze website. U logt eenvoudig in met uw DigiD. U hoeft nu nog niets door te geven. Als u overlijdt, sturen wij een brief naar uw nabestaanden over het aanvragen van het partnerpensioen. Wij vragen dan of uw relatie voldoet aan de voorwaarden.

Ontvangt u al pensioen?

Dan ontvangt u jaarlijks van ons een opgave.

‘Altijd op zoek naar interessante aanvullende beleggingsproducten’

Met een beleidsdekkingsgraad van 109,1% staat Pensioenfonds Honeywell er redelijk goed voor, zeker in vergelijking met veel andere fondsen. Toch is tevreden achterover leunen er zeker niet bij, volgens voorzitter Frans van den Oetelaar. ‘We blijven op zoek naar mogelijkheden om onze financiële positie te verbeteren.’

In Nederland betalen bijna alle werknemers samen met hun werkgever een pensioenpremie. Pensioenfondsen gebruiken die premies voor de opbouw van pensioenen. Daarbij proberen ze vaak om die pensioenen aan te passen aan de stijging van de prijzen (indexatie, red.).

Ook Pensioenfonds Honeywell heeft de ambitie om de inflatie jaarlijks te compenseren met een toeslag op de pensioenen. ‘Helaas is indexatie de afgelopen twee jaar niet mogelijk geweest’, stelt Frans van den Oetelaar. ‘Door strengere regels is de minimale dekkingsgraad om gedeeltelijk te mogen indexeren verhoogd van 105% naar 110%. Gelukkig komen we weer aardig in de richting van die nieuwe grens, maar we zijn er nog niet.’

Pensioenfondsen beleggen de premies die ze binnenkrijgen. Waarom is het zo belangrijk om te beleggen?

Frans: ‘Voor de opbouw van een goed, waardevast pensioen zijn premies alleen niet voldoende. Het pensioen wat we straks uitkeren bestaat uit twee delen. Namelijk voor een deel uit de ingelegde premie en voor een deel uit behaalde beleggingsresultaten. Dáárom is beleggen zo belangrijk. Dat beleggen gaat op een zorgvuldige, verantwoorde manier. Een belangrijke rol daarbij is weggelegd voor de zogenoemde ALM-studie. ALM staat voor

Frans van den Oetelaar

Asset Liability Management. Bij een ALM-studie kijken we voor een periode van ongeveer vijftien jaar naar de manier waarop we als pensioenfonds de beste resultaten kunnen halen. We laten iedere drie jaar een ALM-studie uitvoeren, of vaker als daar aanleiding voor is.’

Welke mogelijkheden heeft een pensioenfonds om beleggingsrendement en -risico op elkaar af te stemmen?

Frans: ‘Bij beleggingen kun je op hoofdlijnen een splitsing maken tussen vastrentende waarden en aandelen. Vastrentende waarden, zoals staatsobligaties, zijn over het algemeen minder risicovol dan aandelen. Bij aandelen is de kans groter dat je hogere rendementen haalt. Pensioenfonds Honeywell belegt op dit moment voor 65% in vastrentende waarden en voor 35% in aandelen. De ALM-studie heeft aangetoond dat deze verhouding tot een positief rendement met een aanvaardbaar risico leidt.’

Naast de beleggingen is ook de rentestand belangrijk voor het bepalen van het pensioenvermogen.

Frans: ‘Dat klopt. Daarbij geldt: hoe lager de rente, hoe hoger onze verplichtingen, dus hoe ongunstiger. Zoals bekend is de rente al jaren erg laag. We kunnen ons als pensioenfonds tegen rentedaling beschermen door de rente af te dekken. Onze renteafdekking is op dit moment 65%. Dat is minder dan een tijdje geleden, toen we de rente voor 85% hadden afgedekt. Bij een grotere afdekking profiteer je niet van de positieve gevolgen van een eventuele rentestijging, vandaar. Als bestuur volgen we de rentestand op de voet. Elke keer dat de ECB (Europese Centrale Bank, red.) bij elkaar is geweest hebben we contact, zodat we snel kunnen schakelen als dat nodig mocht zijn.’

Hoe was 2016 als beleggingsjaar? En wat zijn de verwachtingen voor de middellange termijn?

Frans: ‘Begin 2016 was er sprake van een forse terugval op de beurs en een flinke rentedaling. Gelukkig hebben de koersen zich in de loop van het jaar goed hersteld, ook al bleven de beleggingsopbrengsten achter ten opzichte van 2015. Ook de rente is weer enigszins hersteld. De komende jaren zal de lage rentestand een belangrijke rol blijven spelen. Voor de beleggingen zijn de verwachtingen gematigd positief. Ik denk dat we bijvoorbeeld al blij mogen zijn met een rendement op aandelen van vier à vijf procent.’

Op welke manier probeert het pensioenfonds het beleggingsrendement te optimaliseren?

Frans: ‘We zijn altijd op zoek naar interessante aanvullende beleggingsproducten. Producten dus met een relatief hoog rendement en een beperkt risico. Een voorbeeld daarvan is het hypotheekfonds waar we behoorlijk fors in beleggen. Het gaat om een product van Aegon dat compleet gericht is op de Nederlandse hypotheekmarkt. Bijna allemaal nieuwe hypotheekleningen, voor het grootste deel mét NHG (Nationale Hypotheek Garantie, red). Het mooie is: we dragen op die manier ons steentje bij aan de Nederlandse economie. Hierbij gaat het ons in eerste instantie om een product dat een positieve bijdrage levert aan ons rendement.’

Wat kunnen de deelnemers de komende tijd verwachten?

Frans: ‘Met onze huidige dekkingsraad is het niet nodig om de pensioenen te korten. Maar een volledige indexatie van de pensioenen zit er voorlopig zeker nog niet in. Daarvoor moet onze dekkingsgraad eerst stijgen naar 125%. Ik heb goede hoop dat we over enige tijd in ieder geval weer een gedeeltelijke toeslag kunnen geven.’

▶ Meer beleggingsinfo op onze website

Wilt u meer weten over onze beleggingen? Kijk dan op onze website, www.honeywellpensioen.nl/beleggingsbeleid. U vindt daar uitgebreide informatie over de ALM-studie, ons beleggingsplan en onze beleggingsportefeuille.

Korten op de pensioenen, hoe zit het eigenlijk?

In de media zijn de afgelopen tijd veel berichten verschenen over mogelijke kortingen op pensioenen. Wanneer moet een pensioenfonds korten? En hoe groot is de kans op een korting bij Pensioenfonds Honeywell?

Pensioenfonds Honeywell staat er redelijk goed voor met een beleidsdekkingsgraad van 109,1% per eind april. Vooral in vergelijking met veel andere pensioenfondsen. De beleidsdekkingsgraad geeft de financiële gezondheid van het pensioenfonds aan. De hoogte van die dekkingsgraad bepaalt, of we de pensioenen mogen laten meegroeien met de stijging van de prijzen (indexatie).

Gedeeltelijke indexatie

In de afgelopen vijf jaar heeft ons fonds de pensioenen per 1 januari 2012, 2013 en 2014 gedeeltelijk kunnen verhogen. Door strengere regels was pensioenverhoging per 1 januari 2015 en 2016 niet mogelijk. We mogen nu namelijk pas gedeeltelijk indexeren vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110%. Zoals u in het interview met voorzitter Frans van den Oetelaar leest, komt gedeeltelijke indexatie weer in zicht. Een volledige indexatie zit er voorlopig nog niet in, zo is de verwachting.

Geen verlaging

Gelukkig hebben we de pensioenen nog niet hoeven verlagen (korten). En we verwachten dat een verlaging ook de komende jaren niet nodig is.

► Pensioenoverzicht 2017 ontvangen

Bouwt u pensioen op bij Pensioenfonds Honeywell? Dan heeft u in mei uw nieuwe Uniform Pensioenoverzicht (UPO) ontvangen.

Het pensioenoverzicht ziet er dit jaar anders uit. Het overzicht is een stuk korter en we maken gebruik van iconen. Deze iconen en bijbehorende uitleg vindt u ook terug in Pensioen 123 op www.honeywellpensioen.nl/pensioen-1-2-3.

Op het pensioenoverzicht ziet u hoeveel pensioen u tot nu toe bij Pensioenfonds Honeywell heeft opgebouwd. Maar ook wat u kunt verwachten als u met pensioen gaat. Het pensioenoverzicht geeft daarnaast nog meer informatie. Er staat bijvoorbeeld wat uw partner en kinderen krijgen als u overlijdt.

Animatie

Op de website staat ook een animatie over het pensioenoverzicht. Hierin ziet u de belangrijkste punten die in het UPO 2017 staan.

Bereken uw pensioen in de pensioenplanner!

Met de planner kunt u allerlei berekeningen maken. U berekent bijvoorbeeld de hoogte van uw pensioen als u eerder wilt stoppen met werken. U vindt de pensioenplanner op de website, als u inlogt in 'Mijn pensioen'.

Kijk ook eens op mijnpensioenoverzicht.nl

U kunt voor informatie over uw pensioen ook terecht op mijnpensioenoverzicht.nl. Daar vindt u niet alleen het pensioen dat u bij Pensioenfonds Honeywell heeft opgebouwd. U ziet er ook het pensioen van eventuele andere werkgevers.

Colofon

Deze pensioenkrant is een uitgave van Pensioenfonds Honeywell. De krant is bedoeld voor alle actieve deelnemers en gepensioneerden van het pensioenfonds.

Redactieadres

Postbus 501
9700 AM Groningen
www.honeywellpensioen.nl

Voor vragen over uw pensioenregeling kunt u contact opnemen met de Pensioendesck, telefoonnummer 050 - 582 79 27, of per email pf.honeywell@tkppensioen.nl.

Vormgeving: Millart - Meppel
Druk: Grafische Industrie de Marne bv
Oplage: 2.000

Honeywell

Stichting Pensioenfonds Honeywell

Hoewel deze uitgave met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kunnen er geen rechten aan worden ontleend.